

Marton Máté

HATALMAS VÁLTOZÁSOK KISEMBEREK SZEMSZÖGÉBŐL

Mi a jelentősége annak, ha valakik vagy valamik egy egységet alkotnak? Mitől lesz valami egyáltalán egység, és mikor kezdődik az, amit már nem tekinthetünk annak? Egyáltalán lehetséges-e bármivel megbontani egy egységet, vagy bármennyire is igyekezzhet valaki a szétszakítással, az mindig megtalálja majd a módját annak, hogy újra összeálljon? Ezeket a kérdéseket számos dologgal kapcsolatban feltehetjük, azonban a válasz mindig valami más lesz, és leginkább attól függ, hogy esetünkben mi alkotja azt az egységet.

Idén egy olyan kimondhatatlanul sajnálatos esemény századik évfordulójára emlékezünk, amely egy hatalmas egységet bontott meg, ennek következményeit pedig a mai napig érezheti mindenki, aki bármilyen módon hozzátartozik az esemény elszenvedőinek közösségéhez. Azon a bizonyos júniusi napon, amelyre valószínűleg egész életünk során egyfajta gyásszal és fájdalommal fogunk visszatekinteni, egy nemzet, valamint lakóinak élete örökre megváltozott. Száz év távlatából visszatekintve pedig elmondhatjuk,

hogy továbbra sem voltunk képesek ezt elfelejteni, és soha nem is leszünk képesek rá, még ha már régen bele is kellett törődnünk.

Felsorolhatnánk ennek a békeszerződésnek a következményeit egy egész ország gazdaságát tekintve, akár tanulmányozhatnánk azt is, hogy milyen hatása volt ennek Európára vagy a világra nézve, azonban van egy olyan mértékű következménye is, amely méretében ezek mellett lehet, hogy kicsinek tűnik, mégis ez volt az, amely a legtragikusabb, hiszen minden ilyen mértékű döntés után emberi sorsok milliói fordulhatnak rosszra.

Hétköznapi emberként megélni afféle eseményeket, amelyekről mindenki tudta, hogy semmilyen befolyást nem tud majd gyakorolni rájuk, és nem lesz más, mint elszenvedője az események sodrának – ez annyira nehéz lehetett, hogy fel sem fogjuk igazán. Beletörődni abba, hogy egyik napról a másikra valaki hirtelen egy idegen országba kerüljön, hazájától elszakítva, úgy, hogy el sem hagyta a helyet, amelyet otthonának nevez, vetekedett a lehetetlennel. Igazán rosszul hangzik, de még talán azok jártak jobban, akiknek ezt családotul kellett átélniük, hiszen legalább nem voltak egyedül egy ilyen emberpróbáló helyzetben. Azok viszont, akiket nemcsak hazájuktól, de családjuktól is elszakítottak, egészen más formáját élhették át a magánynak és a világban való elveszettség érzésének. Nagy eséllyel tudatosult bennük az is, hogy most bizony semmi sem úgy fog menni, mint ahogy eddig volt, minden óriási fordulatot vesz majd.

Megannyi ember érezhette magát idegennek olyan helyen, amelyet éveken keresztül a hazájának nevezett, most pedig abban a helyzetben találta magát, hogy már nem is hívhatta így, hiszen azt sem tudta, hogy az hol van igazából. Biztosan kérdések ezrei fogalmazódtak meg ezekben az emberekben abban a pillanatban, ahogy megtudták, mi vár rájuk és mindazokra, akik körülöttük élnek. Más nyelvet kell majd tanulnom? Mostantól külföldi vagyok? Az utcán egyáltalán beszélhetek majd az anyanyelvemen, vagy bajba sodor majd? Hol fogok dolgozni, ha nem is értik, ahogy beszélek? Új időszak kezdődött, amelynek a korai szakasza nem volt más, mint szintizta bizonytalanság.

Magyarok kerültek át olyan országokba, amelyekben lehet, hogy azelőtt még soha életükben nem jártak, és lehet, hogy soha nem is jártak volna, ha a dolgok egy kicsit másként alakulnak. Sokan válaszütt elé kerültek, amelynek egyik oldalán az állt, hogy otthonaikban maradnak, megtartva maguknak azokat a javakat, amelyekért esetenként egy életen át dolgoztak és küzdöttek, maradva egy olyan országban, amely lehet, hogy soha nem fogja őket elfogadni, ezáltal kizárva az érvényesülés és a beilleszkedés lehetőségét. A másik választási lehetőségük pedig az volt, hogy mindenüket hátrahagyják, és szinte új életet kezdenek azon a területen, amely az anyaországukból megmaradt, akár több száz kilométeres utazások árán is.

Mondhatnék én sok mindent, beszélhetnék tragikus sorsokról, elszakított családokról vagy elvesztett vagyonról, azonban ezeknek a szavaknak semmi súlyuk nem lenne, hiszen nem tudnám őket saját érzéseimmel vagy megélt élethelyzetekkel alátámasztani. Azonban nem mondhatom azt sem, hogy semmit nem tapasztalok azokból a következményekből, amelyek az után léptek fel, hogy majdnem száz évvel ezelőtt darabokra szakadt egy ország, amelyet büszkén nevezek a hazámnak még úgy is, hogy jelenleg nem a területén élek.

Szlovákia azon részén élek, amelyet az első világháború előtt még mindenki Felvidékként ismert, ez pedig részét képezte az akkor ismert Magyarországnak. Ugyan erre az összetartozásra bizonyítékok nem is kellenének, azonban ha mégis keresni szeretnénk, akkor bőven elég, ha vetünk egy pillantást a lakosság összetételére, amelyen a mai napig meglátszik az itt élő magyar anyanyelvű emberek számának nagysága, amely ugyan az évek során csökkent, de a helyi államnyelvvél nem vegyült.

Talán mondhatom, hogy kiskoromban éreztem ezt a legfurcsábbnak. Amikor azt tanultam, hogy mit jelent valamilyen anyanyelvűnek lenni, mivel jár az, egyáltalán mitől másabb az egyik a másiknál, és milyen értékeket hordoznak ezek magukban. Aztán, amikor arra a kérdésre, hogy „mi az anyanyelvem?“, az volt a válasz, hogy magyar, az utána következő „és hol élsz?“ kérdésre pedig az,

hogy Szlovákiában, akkor érezhettem, hogy a dolgok talán nincsenek a helyükön. Később kezdett természetessé válni, hogy egy teljesen más országban élek, mint amelynek a nyelvét születésem óta tanulom, tudásomat, szókinccsemet belőle pedig napról napra bővítem, azonban az egész nem éreztem igazságosnak, hiszen úgy láttam, hogy sokkal nehezebb a dolgom plusz egy nyelv tanulásával, mint azoknak a kortársaimnak, akik az állam által előírt nyelvet már azóta magukénak tudhatták, hogy a beszédet megtanulták.

Ellenben nekem kezdetben korántsem volt könnyű dolgom, hiszen kötelező volt megtanulnom egy olyan nyelven beszélni, amely anyanyelvemtől aligha állhatott volna távolabb, úgy, hogy igazából sehol sem tudtam azt gyakorolni a szlovákórákon kívül. A nyelv tanulásával kapcsolatos hiányosságaim a mai napig megjelennek néha, amikor azt használni szeretném teljesen hétköznapi helyzetekben, például amikor a fővárosba utazok valami okból kifolyólag. Szerencsére ez nem úgy nyilvánul meg, hogy meg sem tudnék szólalni, és odaállnék az elé, akivel beszélnem kellene, várva a megváltásra, azonban képtelen vagyok arra, hogy a nyelvet közvetlen és könnyed stílusban használjam, ami a személyiségem eléggé meghatározó eleme a magyar nyelv használatakor. Ezáltal nagyon nehezen ismerkedek szlovák anyanyelvű kortársaimmal, ugyanis sokszor segítőkészségük ellenére sem tudom azt az önbizalmat megtartani, amelyet az anyanyelvem használatakor érzek.

Szerencsés vagyok azért más miatt is, amit nem is én éltem át, hanem a felmenőim, akik testközelből érezhették azt a rengeteg változást, amelyet egy békeszerződés aláírása jelentett akkoriban. A család egyáltalán nem lett szétszakítva, ugyan egy más országba kerültek, de ezt legalább mindnyájan egyszerre élték át, ott voltak egymásnak, és ha sok minden nem is, legalább ez a pont biztos volt számukra.

Fogalmuk sem volt, hogy mi lesz, mivel jár majd ez a fordulat, amibe belekerültek. Először valószínűleg azt sem tudták elképzelni, hogy az ilyen lehetséges. Mindenki éli az életét, a saját dolgaival foglalkozik, megvan a maga rutinja, a dolgok úgy történnek, ahogy azoknak történniük kell, vagy ha mégsem, akkor igyekszik hozzájuk

alkalmazkodni. Ezt is így kellett megélniük, akármennyire fájdalmas és hihetetlen volt az egész, nem betegedhettek bele abba, hogy hivatalosan kisebbségnek fognak számítani azon a területen, ahol egész addigi életüket eltöltötték, ahol felnőttek, és átéltek megannyi jót és rosszat, folytatniuk kellett mindent pontosan úgy, mintha az élet semmit sem változott volna.

A családom egyik fele ebben az időben a Magyarországot és az akkor kialakult Csehszlovákiát elválasztó határ egyik olyan szakaszán élte életét, ahol a két ország közt át lehetett járni. Ennek a csehszlovák oldalán egy máig létező falu, Medve volt a felmenőim otthona. Nem sokkal az után, hogy az országhatárokat mélyen a térképbe vésve átrajzolták, a falu is új nevet kapott, olyat, amely jobban illeszkedett az országhoz, amelyhez újonnan tartozott, így lett a szlovák neve Medvedöv. Lakossága kizárólag magyar családokból tevődött össze, ami a mai napig így van, igaz, azóta bejegyezték pár odaköltöző szlovákot is, azonban arányuk továbbra is elenyészőnek számít. Belegondolva abba, hogy a cseh és szlovák lakosok hiányának ellenére is egyik napról a másikra felvilágosították az itt lakókat arról, hogy ez többé nem Magyarország, ők pedig nem beszélik az államnyelvet, valóban lehetőség nyílik arra, hogy el tudjuk képzelni, mennyire értelmetlennek és igazságtalannak érezhették a kialakult helyzetet.

Korántsem Medve volt az egyetlen település, amelyre igaz volt ez, hiszen a határ mentén lévő, sőt még a lényegesen beljebb eső területeken is számtalan falu lakosságát alkották teljes egészében magyar állampolgárok, akiknek választaniuk kellett a „külhonban” maradás és az anyaországba való költözés között. A falvak többségének területén mára határozottan változtak ezek az arányok, és a magyar lakosság csökkenésével nő a szlovákok aránya, ők ugyanis egyre inkább betelepülnek a szóban forgó falvakba, és alakítják át az ország déli sávjának lakossági összetételét. Ez a folyamat pedig az utóbbi években kezdett csak igazán felgyorsulni. A magyarlakta déli sáv egy része igazán kényelmes távolságra található a fővárostól és annak minden lehetőségétől, akár az iskolákat, akár a munkahelyeket tekintve, azonban mégis nyugalmas lakhelyeket tud biztosítani, épp kellően

távol a nyüzsgéstől, a sok zajtól, ez pedig bátorítást jelent rengeteg, többnyire fiatal szlováknak az ideköltözésre, hogy a méltányos árú telkeket és ingatlanokat ne is említsük.

A magyar fiatalság számára nem minden esetben egyértelmű a Szlovákiában maradás, sokan – elsősorban az egyetemi tanulmányok okán – Magyarországra „költöznek”, a választás azonban soha nem egyszerű, hiszen mind a két lehetőség kizár bizonyos dolgokat, pedig hamarosan rám is az vár, hogy meghozzam ezt a döntést, hiszen napról napra közelebb állok ahhoz, hogy elinduljak a diploma megszerzéséhez vezető úton. Akik mégis a szlovák egyetemek mellett döntenek, azok számára alapfeltétel, hogy jól ismerjék az államnyelvet, ugyanis a számos tanszék közül, amelyek az országban működnek, a magyar nyelvűek száma elenyésző, így pedig nem is jön számításba az, hogy valaki diplomát szerezzen a nyelv elsajátításának megkerülésével. Azok pedig, akik már dolgozni szeretnének, különösen a fővárosban, ugyanezzel a helyzettel kell hogy szembenézzenek, nyelvtudás hiányában szinte sehol nem fognak állást szerezni.

Családom egészét tekintve, hatalmas szerencsénkre egyáltalán nem mondhatom, hogy messze kerültünk volna egymástól, pont úgy, ahogy ez a határok átrajzolásakor sem volt így, ezért pedig mérhetetlenül hálásnak kell lennünk, hiszen sokan nagyon rosszul jártak ezzel kapcsolatban. A távolabbi rokonok közül ugyan vannak, akik jobb lehetőségek reményében, illetve kalandvágy miatt messzebb kerültek tőlünk, azonban lehetőségeikhez mérten igyekeznek visszajárni, és tartani a kapcsolatot az „otthoniakkal”, így pedig hiába vannak az év nagy részében távol, azért mégis kisebbnek érződik a távolság. A közvetlen családtagjaim közül mindössze egyvalaki döntött a külföldre költözés mellett, a keresztapám, aki nagyjából húsz éve Budapesten él, vagyis semmi sem akadályoz meg minket abban, hogy tartsuk a személyes kapcsolatot, hiszen az alig kétórás távolság egyáltalán nem számít nehézségnek, ha bármilyen okból találkozni szeretnénk.

Az emberi tulajdonságok legszebbjei közé tartozik az, ha valaki elfogadóan és barátságosan tud viszonyulni olyanokhoz, akik szá-

mára elsőre idegennek is tűnhetnek, és akár hatalmas eltérések is vannak közöttük teljesen hétköznapi dolgok tekintetében. A toleranciának mára alapvetőnek kellene lennie, és kötelességünk lenne tenni annak érdekében, hogy egy közösségben mindenki a legjobban érezze magát, és soha ne szembesüljön olyasmivel, hogy hátrányosan különböztetik meg valami olyan miatt, amiről vagy ami ellen nem tehet semmit. Aki a tolerancia vagy az elfogadás bármilyen formájának a hiányát valaha megtapasztalja az életében, az egészen biztos, hogy az ilyen negatív élettapasztalatot örökre elraktározza az emlékezetében, és akár olyan véleményt is kialakíthat egy közösséggel kapcsolatban, amelyet egyébként soha nem, ha nem részesül efféle negatív bánásmódban. Ennél a témánál ismételten azt tudom mondani, hogy én szerencsésnek számítok, és azok a családtagjaim is, akikkel nem választ el minket korban két-három évtizednél több idő. Sajnos azonban ezt már nem tudom elmondani a felmenőimről, ők ugyanis egészen másként élték meg ezt a fajta hátrányos megkülönböztetést, és míg nekem ennek a létezéséről csak beszéltek, addig ők testközelből átélték úgy, hogy semmi olyat nem tettek, amiért bármi rosszat érdemeltek volna.

A változásokat követő egy-két hónapban aligha lett volna érezhető az, hogy az akkorra Csehszlovákia részét képező „déli sáv” valóban oda tartozott volna, ahova azt besorolták. Minden terület, amely szinte teljesen magyarul volt, sokáig úgy is maradt, és nem igazán siettek a csehek vagy szlovákok átvenni az itteniek helyét, mindenki csinálta azt, amit addig is, és bíztak benne, hogy gyökeres változások nem fognak bekövetkezni. Mindazok után, hogy kisebbséggé váltak saját hazájukban, abban bíztak, hogy legalább az életükbe nem avatkoznak bele, és nem teszik azt nehezebbé. Ahogy aztán telt az idő, kezdték egyre inkább azt érezni, hogy bizonyos emberek számára kezdenek nemkívánatossá válni, amiből pedig fokozatosan súlyosbodó konfliktusok kezdtek kialakulni. Ugyan 1920-tól még hosszú ideig tartott, amíg a nézeteltérések és az állandóan érezhető hátrányos megkülönböztetés hatása igazán kicsúcsosodott, azért voltak páran, akik valamelyest előre látták azt az egyedül az embertelen jelzővel illelhető történelmi eseményt,

amely huszonhét évvel később, 1947-ben játszódtott le, és nyíltan a magyar kisebbség ellen irányult.

A trianoni békeszerződés aláírása után kis híján három évtizeddel történő tragikus és könyörtelen folyamat elindulásáig számos, igazán nagy hatású történelmi esemény játszódtott le. Ezek közül a legjelentősebbnek mondhatjuk a második világháborút, amelynek kirobbanásakor nem is beszélhetünk Csehszlovákiáról, hiszen az akkori formájában teljesen megszűnt, és ez a háborút befejező évig így is maradt. Ekkor azonban az ország területi elrendezése ismét visszaállt olyanra, amilyen volt a két, mindössze pusztítást és szenvedést magával hozó háború között, ismételten magába foglalva ezzel a továbbra is jelentős számban magyarok által lakott területeket. Ezúttal azonban nem volt elég az itt lakóknak a számtalan, háború okozta veszteséggel szembenézni, várt még rájuk valami egészen más is, ami távolról sem méltó a „lakosságcsere” elnevezésre, ahogy azt a könyvekben és a hivatalos iratokban feljegyezték. Ez a megnevezés szükségtelenül enyhíteni próbálja mindazt a szörnyűséget és igazságtalanságot, amelyet az akkor élő magyaroknak át kellett élniük, miközben ráadásul elvétele úgy is hivatkoztak ezekre a dolgokra, mintha számukra kedvező, őket segítő lépések lettek volna, hiszen végeredményben egy részük Magyarország területére került.

Az, hogy ez valóban az érdekükben történt, távolabb nem is állhatna a valóságtól. A magyar embereket akkor feleslegesnek tartották, és sajnos ezt számos befolyásos ember is így gondolta, ezért azon dolgoztak, hogy minél könnyebben meg tudjanak tőlük szabadulni, miközben embertelen körülményeket biztosítottak az egész folyamatnak, hogy a lehető leggyorsabban kivitelezhető legyen. Egyik pillanatról a másikra tudatták falvak teljes lakosságával, hogy kapnak legfeljebb egy napnyi időt arra, hogy maguk mögött hagyják mindenüket, amiért életük során keményen megdolgoztak, beleértve otthonaikat is, mivel azoknak mostantól új tulajdonosaik vannak, az ide költöztetett csehek és szlovákok. Attól érezték magukat kegyesnek a kilakoltatások végrehajtói, hogy megengedték a kitelepítetteknek, hogy egy zsákba bepakoljanak mindent, amit addigi

életükből meg szerettek volna tartani, és azzal vágjanak neki egy olyan útnak, amely mindössze az újabb bizonytalanságot kínálta számukra. Annyira hirtelen történt minden, hogy sokan valószínűleg azt sem tudták, valóság-e, amit átélnek, vagy csak egy borzalmas rémálom. Az élet a falvak utcáiról a teherautók platóira került, bár a többség még annyira sem volt szerencsés, hogy legalább autóval tudja megtenni az utat, sokaknak gyalogszerrel kellett eljutniuk az új otthonukba. Ha lehet még fokozni ennek a könyörtelenségét, akkor elmondhatjuk azt is, hogy mennyien át kellett élnék a kitelepítés másik módját, amelynek során állatok módjára, marhákat szállító vagonokba préseltek egy seregnyi embert, akik aztán kénytelenek voltak hosszú órákon keresztül utazni úgy, hogy azt sem látták, vajon merre járhatnak. A rogyásig pakolt, alig dőcögő járművek és a mellettük közlekedő embertömeg, valamint a hasonlóan megrakott vasúti kocsik látványa volt az, ami szavak nélkül képes lett volna leírni az 1947-től pár helyen akár 49-ig is tartó időszakot.

A temérdek ember között, akit marhavagonban utaztattak, ott volt a dédnagyapám is, aki azonban nem Magyarország felé vette az irányt, épp ellenkezőleg, attól csak távolabb került, mivel tudatták vele, hogy köteles munkaszolgálatra jelentkezni – mindössze a származása miatt –, amin ha nem jelent volna meg, akkor azonnal őrizetbe vették volna. A család többi részétől ismét el kellett szakadnia azok után, hogy ugyanezt meg kellett tennie, amikor pár évvel korábban besorozták, és fogalma sem volt arról, milyen messzire kerül majd az „otthoniaktól”. Ezúttal legalább arról tudott, hogy hova kerül, egy Isten háta mögötti cseh falucskába, azonban feladatairól és a rá váró körülményekről odaérkezétségéig fogalma sem volt. Egy dolgot tudott biztosan, azt, hogy bármilyen áron haza fog jutni, mégpedig az első adandó alkalommal.

Az ő szavaival élve az az út véget nem érőnek látszott. Nem emlékezett rá pontosan, hogy a valóságban hány óráig utazhatott a zsúfolt, kényelmetlen kocsiban, amelyben levegő is alig volt, azonban minden perc komoly próbatétel volt. Mindent megadott volna azért, hogy megtudja, mennyit kell még belőle kibírnia. Miután megérkeztek, és kinyitották a kocsiját, amely addig szinte min-

den fényt elzárt tőlük, megváltás volt már az is, hogy újra a szabad levegőn lehettek. Gyorsan kiderült, hogy nem tart sokáig az „öröm”, még korántsem érték el a célállomásukat. Akiiket a vonatról leszállítottak, azok közül szinte mindenkit máshova osztottak be, és annak alapján vitték őket tovább, ugyan nem sokkal kényelmesebb körülményeket biztosítva az utazásra, de ezúttal már legalább nem egy koromsötét vagonban. Már az induláskor tudta, hogy egy teljesen idegen környezetbe kerül majd, hiszen rokonok, barátok, sőt ismerősök sem utaztak vele. Ennek ellenére legalább az biztos pont volt számára, hogy körülötte szinte mindenki magyar volt, és ugyanabban a nehéz helyzetben vannak, ez pedig valamennyire képes volt őket összetartani. Miután azonban mindenkit aprólékosan átvizsgáltak különböző betegségek, esetleg háborús sérülések jelei után kutatva, egyesével beosztották őket, itt pedig valóban teljesen magára maradt, senki nem szállt fel ugyanarra az ócska teherkocsira, amellyel őt vitték el.

Egy már lényegesen rövidebb ideig tartó zötykölődés után megérkeztek oda, ahol a rá kiszabott kényszermunkát végeznie kellett, arról azonban nem tájékoztatták, hogy meddig kell ezt a helyet az „otthonának” neveznie. Egy kis cseh falu szomszédságában lévő tanyára került, ahol köteles volt minden ház körüli munkát elvégezni, beleértve az ott tartott állatok etetését is. Bőven akadt munkája a hét minden napjára, nem nagyon élhetett azzal a luxussal, hogy unatkozzon, a pihenőideje is mindössze az alvásra korlátozódott, egyáltalán nem voltak könnyűek számára az ott eltöltött hónapok. A nehéz, fizikai munkákat ugyan nem teljesen ingyen végezte, azonban a pénz, amit ott bérnek neveztek, nagyon messze volt bármitől, amit tisztességesnek lehetett volna nevezni. Amennyiben ez nem lett volna elég, még ott volt az is, hogy a munka során nehezítő tényezőnek számított a háborúban szerzett sérülése, amely annyira súlyos volt, hogy mindössze az egyik harctéri ápolónő tapasztalatának és hozzáértésének köszönhetően nem végződött a lába amputálásával. Mindezek ellenére kitartott, és minden nap azzal a gondolattal ébredt és tért is nyugovóra, hogy egyre közelebb van a hazajutáshoz.

Az elején még minden lépését felügyelték, a tanyán ugyanis ott laktak annak tulajdonosai is. Különösebb, hosszabb szóváltásokra nem került sor köztük, ugyanis a dédnagyapám nem beszélt túl jól a nyelvüket, ők pedig az övét nem, bár nem is túl valószínű, hogy túl sok mondanivalójuk lett volna egymás felé. Már jó néhány hónappal az érkezése után egyik reggel arra ébredt, hogy teljesen egyedül van az egész tanyán, az ottaniak közül mindenki eltűnt azzal a teherautóval együtt, amellyel őt is idehozták. Nem tulajdonított neki nagy jelentőséget, biztos volt benne, hogy pár óra múlva visszajönnek, vagy esetleg a nap végén, inkább végezte a szokásos napi feladatait, hiszen tudta, hogy nem lenne jó, ha bármivel is elmaradna. A nap ugyanúgy eltelt, ahogy bármelyik másik, mindenféle esemény nélkül, és annak ellenére, hogy eljött az este, továbbra sem volt rajta kívül senki sem a környéken, nem jöttek haza. Nem tudott ezzel mit kezdeni, inkább másnap is mindent ugyanúgy csinált, ahogyan korábban, nem akart magának semmilyen problémát, hiszen amúgy is volt elég. Majd amikor már egy egész hete nem látott magán kívül egy lelket sem a tanyán, elkezdett azon gondolkodni, hogy ez talán az az alkalom, amelyre várt, lehetősége nyílik arra, hogy végre hazatérjen azokhoz az emberekhez, akikre nem telt el úgy nap, hogy ne gondolt volna.

Nem vesztegette az időt, ki tudja, adódott volna-e másik lehetőség, ha nem indul útnak azonnal. Összeszedte azt a kevés holmiját, amit magával hozhatott, és egyedül, gyalog indult neki az útnak, úgy, hogy egyelőre csak annyit tudott, hogyan jusson vissza oda, ahol leszállították őket a vonatról.

A teljes hazaútja során mindössze a szerencséjére és az emberek jóindulatára számíthatott, ugyanis pénze nem volt sok. Amit az utóbbi hónapokban megkeresett, annak nagy részét kénytelen volt elkölteni, hiszen mindent, amire szüksége volt, magának kellett megvennie azoktól, akiknek dolgozott, a csekély bérén kívül semmi mást nem kapott. Végül aztán minden hátráltató körülmény ellenére beteljesült az, amiért nem telt el úgy egy perc sem, hogy ne reménykedett volna: hazajutott. Amint meglátta szülőfaluját, a mérhetetlen öröm mellett, amelyet érzett, előtört belőle

a rettenés is azzal kapcsolatban, hogy vajon mi minden változott addig, amíg távol volt. Magyarlakta falu-e még egyáltalán Medve, vagy mindenkit, akit ismert, kitelepítettek? A családját vajon ott találja-e, ahova egészen addig vágyott, nem kényszerültek-e ők is elhagyni otthonukat? Maradt-e egyáltalán olyan dolog, ami ne változott volna meg?

Újra azokon az utcákon sétált, amelyektől elszakították őt hosszú hónapokkal azelőtt, és ismét azt a biztonságérzetet érezhette magáénak, amelyet már rég nem érzett. Lépésről lépésre jobban beavatták az otthon történt változásokba, és szerencséjére ezeknek a száma nem volt akkora, hogy gyökeresen megváltoztassa a falu életét. Egyre több ismerős arcot látott, sokakkal rögtön beszédbe is elegyedett, valószínűleg csak pár szóra, mivel másra sem vágyott jobban, mint hogy újra otthon, a családja körében lehessen. Ez a pillanat el is érkezett, és semmilyen szó nem képes átadni azt az örömet, amelyet akkor érezhettek, elképzelhető, hogy akkor pár pillanatra minden rossz dolog, amit valaha át kellett élniük, megszűnt, és nem volt semmi más, csak ez az öröm. Folytathatták életüket úgy, ahogy tették azt régen is, tisztességesen, keményen dolgozva, és beletörődve abba, hogy olyan események sorozatának voltak az elszenvedői, amelyek létrejöttéről a legkisebb mértékben sem tehettek, mégsem kérdezték meg őket, hogy megfelel-e majd így nekik.

A békeszerződés aláírása és minden, ami utána következett, nem egy ország életét változtatta meg, hanem emberek millióiét, akik ennek az országnak a lakói voltak. Soha nem kérdezték őket semmiről, két lehetőségük volt: vagy elfogadják és alkalmazkodnak, vagy elvesznek ebben az új rendszerben, amely körülöttük kialakult. Száz év távlatából visszatekintve láthatjuk azt, mi mindenben át kellett esnie a mai Szlovákia területén élő magyarságnak, hogy eljuthassunk a mostani helyzethez, amelyet már valóban az elfogadás kezd jellemezni. A jövő azonban még rejtély számunkra is, mindössze remélni tudjuk, hogy továbbra is nekünk kedvező irányban halad majd, és több embernek nem kell átélnie semmilyen kirekesztést mindössze azért, mert anyanyelve különbözik bárki másétól.

Megélt tapasztalatok híján mindössze megszerzett információkra alapozva úgy gondolom, hogy az elcsatolt területek közül a többiben is hasonló nehézségeket kellett átélnie a nyelvi kisebbséggé vált magyarságnak, akik azonban végig kitartottak, és teszik ezt a mai napig, hiszen mindössze így érhetjük el, hogy a távolságok ellenére se szakadjunk el egymástól, és ha fizikai értelemben nem is, érzelmileg egy nemzet részei legyünk.